

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**Навчально-науковий інститут публічної служби та управління
Кафедра публічної служби та права**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять з дисципліни**

«ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування,
освітня програма – Державне управління та місцеве самоврядування

Затверджено
на засіданні кафедри
публічної служби та права
Протокол № 1 від «01» вересня 2025 р.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Публічно-правові основи європейської інтеграції» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Державне управління та місцеве самоврядування» / Уклад.: В.В. Сліпенюк. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 25 с.

Укладач: Василь Сліпенюк, доктор філософії
за спеціальністю 081 «Право».

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Публічно-правові основи європейської інтеграції» призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання, освітня програма «Державне управління та місцеве самоврядування».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Особливості створення та розвитку Європейського Союзу.....	6
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Джерела права та особливості законодавчого процесу Європейського Союзу.....	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Правові засади внутрішнього ринку та статусу людини і громадянина в Європейському Союзі.....	11
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Діяльність та повноваження основних інституцій Європейського Союзу.....	13
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Діяльність та повноваження консультативних, фінансових, міжінституційних органів та агентств ЄС, особливості проходження публічної служби.....	16
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Європейська система безпеки та транскордонне співробітництво.....	19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. Особливості взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом.....	21
ФОРМИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	25

ВСТУП

У процесі опанування дисципліни «Публічно-правові основи європейської інтеграції» здобувачі отримують необхідні знання (формування необхідних компетентностей) під час лекційних і практичних занять та виконання самостійної роботи. Усі види занять розроблені відповідно до положень вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. У процесі навчання здобувач повинен набути професійних компетентностей та отримати результати навчання.

Метою практичних занять з дисципліни «Публічно-правові основи європейської інтеграції» є формування відповідних компетентностей та результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Державне управління та місцеве самоврядування» через розв'язування складних задач і проблем щодо інтеграційних процесів в Європі та особливостей становлення наднаціональної інституційної системи Європейського Союзу, а також забезпечення фахової підготовки здобувачів вищої освіти з питань європейської інтеграції з метою ефективної реалізації євроінтеграційного курсу України.

Протягом вивчення дисципліни формуються наступні соціальні навички (*soft skills*): вміння працювати у команді, проявляти лідерські якості та будувати взаємодію у сфері публічного управління та адміністрування; здатність генерувати нові ідеї (креативність) та виявляти ініціативність; вміння працювати з правовою інформацією; здатність до саморозвитку та постійного підвищення рівня правової культури та правосвідомості.

Важливою складовою практичних занять (дидактична мета) є: розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, закріплення знань, умінь і навичок, розвиток критичного мислення та усного мовлення здобувачів.

Забезпечення досягнення визначених результатів навчання структурними елементами навчальної дисципліни:

денна форма здобуття освіти

Структурні елементи навчальної дисципліни	Програмні результати навчання					
	ПРН04	ПРН05	ПРН06	ПРН12	ПРН17	ПРН18
Практичне заняття № 1	+		+			
Практичне заняття № 2		+			+	
Практичне заняття № 3	+	+		+		
Практичне заняття № 4	+	+	+		+	
Практичне заняття № 5	+			+	+	+
Практичне заняття № 6	+			+	+	
Практичне заняття № 7		+	+		+	+
Екзамен	+	+	+	+	+	+

заочна форма здобуття освіти

Структурні елементи навчальної дисципліни	Програмні результати навчання					
	ПРН04	ПРН05	ПРН06	ПРН12	ПРН17	ПРН18
Практичне заняття № 1	+		+		+	
Контрольна робота	+	+	+	+	+	+
Екзамен	+	+	+	+	+	+

Навчальна стратегія дисципліни ґрунтується на евристичному, формально-правовому та логічному підходах, а також *методах* системного і порівняльного аналізу (компаративістики) і спрямована на вдосконалення знань щодо значення та функцій законотворчого процесу і нормотворчої діяльності органів публічної влади. Крім того, під час вивчення навчальної дисципліни «Публічно-правові основи європейської інтеграції» застосовуються пояснювально-ілюстративний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи, а також методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, контролю та самоконтролю у навчанні.

На практичних заняттях використовуються наступні інтерактивні методи навчання: презентація результатів самостійної пошукової роботи здобувачів з окремих питань дисципліни та їхніх пропозицій щодо вирішення існуючих проблем; професійно-орієнтовані дискусії; робота над аналізом запропонованих ситуацій; ситуативні вправи; "case" та інші.

Відповідно до навчального плану за заочною формою навчання з дисципліни, на практичні заняття виділено 2 години і виноситься таке заняття:

Практичне заняття №1 (4). «Діяльність та повноваження основних інституцій Європейського Союзу».

Практичне заняття № 1

Особливості створення та розвитку Європейського Союзу

Мета заняття: поглибити та закріпити навички удосконалювати й розвивати інтелектуальний рівень щодо специфіки формування та розвитку правової системи Європейського Союзу; вдосконалити навички аналізувати нормативно-правові акти, що визначають роль та характерні риси права ЄС.

Навчальні цілі:

- систематизувати та поглибити теоретичні знання щодо правової природи Європейського Союзу, етапів його історичної еволюції та ключових концепцій, що пояснюють динаміку інтеграційних процесів у Європі;
- удосконалити навички комплексного аналізу установчих договорів ЄС як фундаментальної основи публічно-правового порядку Співтовариства;
- сформувати вміння ідентифікувати специфічні риси права ЄС, зокрема принципи верховенства та прямої дії, а також аналізувати їхній вплив на трансформацію національних правових систем держав-членів;
- розвинути здатність до критичного оцінювання механізмів розширення та поглиблення інтеграції в контексті сучасних викликів (криза суверенітету, демократичний дефіцит, правові аспекти виходу держав зі складу ЄС);
- закріпити навички роботи з джерелами «первинного» та «вторинного» права ЄС, зокрема практикувати застосування юридичної термінології та методології тлумачення актів інституцій ЄС у сфері публічного управління.

Навчальні результати заняття:

ПРН04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН06. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

I. Питання для обговорення.

1. Історичні передумови виникнення Європейського Союзу. Основні етапи створення Європейського Союзу.
2. Порядок набуття та критерії членства в Європейському Союзі.
3. Процедура виходу зі складу Європейського Союзу.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання - оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття та її презентація у вигляді доповідей на наступні теми:

1. Місце Європейського Союзу у глобальному врядуванні.
2. Передумови виникнення Європейського Союзу.
3. Відповідність України критеріям членства в Європейському Союзі.

При проведенні дистанційного практичного заняття можлива презентація в PowerPoint (10-15 слайдів) результатів дослідницької роботи здобувача.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час підготовки до заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано детально опрацювати теоретико-правовий базис європейської інтеграції. Особливу увагу слід приділити генезису правової системи Європейського Союзу, аналізуючи перехід від класичного міжнародно-правового співробітництва до створення наддержавного правопорядку. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Якими є передумови та етапи формування Європейського Союзу?
2. Визначте основні теоретичні концепції європейської інтеграції.
3. Які ознаки відрізняють Європейський Союз від класичних міжнародних організацій та як це проявляється у механізмі прийняття рішень?
4. Які правові наслідки для системи глобального врядування та національного суверенітету держав-членів мало підписання Маастрихтського та Лісабонського договорів?

Рекомендована література:

1. Амстердамський Договір 02.10.1997 р. URL: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-amsterdam>
2. Гісса-Іванович О. Кибіч Я. Брекзит: наслідки і перспективи (в контексті побудови нових відносин Британія-Україна-ЄС). Медіафорум. 2020. № 8. С. 47-61.
3. Грубінко А.В. Європейський Союз після Brexit: продовження історії. Моногр. / А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 258 с.
4. Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) від 07.02.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029
5. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
6. Договір про заснування єдиної Комісії та єдиної Ради Європейських співтовариств (Договір про злиття) 08.04.1965 р. URL: <https://www.britannica.com/topic/Brussels-Treaty-European-history-1965>
7. Єдиний Європейський Акт від 17.02.1986 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_028 103
8. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
9. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
10. Лісабонський договір 13.12.2007 р. URL:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

11. Малюта В.В. Аналіз критерії вступу держав до Європейського Союзу. URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/20111/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%87%D0%92%20%D0%92%D0%A1%D0%A2%D0%A3%D0%9F%D0%A3%20%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%20%D0%94%D0%9E%20%D0%84%D0%92%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%95%D0%99%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%A1%D0%9E%D0%AE%D0%97%D0%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

12. Ніщський договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними від 26.02.2001 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_096

13. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р.А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків: Право, 2021. 484 с.

14. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.

15. Солодкова К.А., Бойчук Д.С. Копенгагенські та мандридські критерії вступу до Європейського Союзу: перспективи для України. «Молодий вчений». 2019. № 11 (75). С. 400-403.

16. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

Практичне заняття № 2

Джерела права та особливості законодавчого процесу Європейського Союзу

Мета заняття: поглибити та закріпити навички удосконалювати й розвивати інтелектуальний рівень щодо джерел права Європейського Союзу та можливості їхнього використання в Україні; вдосконалити навички аналізувати нормативно-правові акти, що приймаються за результатами законодавчого процесу в ЄС; якісно представляти та демонструвати результати практичного заняття, брати участь у обговоренні.

Навчальні цілі:

- систематизувати знання щодо ієрархічної структури правової системи ЄС, розрізняючи джерела первинного права (установчі договори), вторинного права (регламенти, директиви, рішення) та прецедентне право Суду ЄС;

- удосконалити навички правової кваліфікації актів інституцій ЄС, аналізуючи їхню юридичну силу, сферу дії та механізми імплементації в національні правові системи;

- сформувати комплексну уяву про архітектуру законодавчого процесу в ЄС, детально дослідивши процедурні аспекти взаємодії Європейської Комісії, Європейського Парламенту та Ради ЄС у межах звичайної та спеціальних законодавчих процедур;

- розвинути вміння аналізувати правові механізми адаптації законодавства України до асquis ЄС, оцінюючи відповідність національних нормативно-правових актів стандартам Європейського Союзу в контексті виконання Угоди про асоціацію та статусу кандидата на членство.

Навчальні результати заняття:

ПРН05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН17. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

I. Питання для обговорення.

1. Загальна характеристика установчих договорів ЄС як джерел первинного права ЄС: структура, порядок внесення змін, географічна і темпоральна сфери дії.

2. Загальна характеристика джерел вторинного права ЄС. Регламент і директива як джерела права ЄС. Індивідуальні та рекомендаційні акти ЄС: види, юридична сила, правове значення. Правові акти *sui generis* як джерела права ЄС.

3. Міжнародні договори як джерела права ЄС.

4. Звичайна законодавча процедура: сфери застосування, стадії.

5. Спеціальна законодавча процедура: сфери застосування, стадії.

6. Акти делегованого законодавства: поняття, природа та суб'єкти прийняття. Бюджетна процедура.

7. Опублікування актів інститутів ЄС та набрання ними чинності.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання - оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття та її презентація (див. форму звітності для завдання 1.1).

Форма звітності для завдання 1.1

№	Критерій для порівняння	Маастрихтський договір	Амстердамський договір	Ніццький договір	Лісабонський договір
1					
...					

Під час виконання завдання необхідно самостійно обрати критерії для порівняння та Маастрихтського, Амстердамського, Ніццького та Лісабонських договорів. Що нового вводилось, які могли бути відмінності та спільні риси.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час підготовки до заняття здобувачам рекомендується зосередити увагу на дослідженні ієрархічної побудови правової системи ЄС, яка має специфічну автономну природу. Важливо розмежувати джерела за їхньою юридичною силою та порядком прийняття, акцентуючи увагу на принципах верховенства та прямої дії права ЄС. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. У чому полягає доктринальна різниця між первинним, вторинним та третинним (допоміжним) правом?
2. Які визначальні ознаки відрізняють регламент від директиви за суб'єктами, сферою дії та способом імплементації?
3. Як розподіляються повноваження між Європейською Комісією, Радою ЄС та Європейським Парламентом у процесі прийняття нормативного акта?
4. Визначте правову сутність принципів «прямої дії» та «верховенства» права ЄС.

Рекомендована література:

1. Бойчук Д.С., Григор'єв В.І. Судова практика Європейського суду з прав людини як джерело права Європейського Союзу. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 1 (16). С. 62-69.
2. Гребенюк Д.О. Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження.: дис...доктора філос. Одеса, 2024. 242 с.
3. Дамаскін М.П. Акти Європейського Союзу як джерело національного законодавства України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2024. № 69. С. 156-159.
4. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
5. Законодавча процедура в ЄС. Спеціальна серія «Що треба знати, готуючись до вступу в ЄС». URL: <https://rac.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/racse-legislative-procedure-in-the-eu-ukr.pdf>
6. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
7. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
8. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
9. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М.

Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.

10. Свірко С.В., Довгалюк В.В. Тростенюк Т.М. Методологічна модель бюджетного процесу Європейського Союзу. Економіка, управління та адміністрування. 2024. № 1 (107). С. 70-84.

11. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

Практичне заняття № 3

Правові засади внутрішнього ринку та статусу людини і громадянина в Європейському Союзі

Мета заняття: вдосконалити навички аналізувати особливості внутрішнього ринку та статусу людини і громадянина Європейського Союзу; якісно представляти та демонструвати результати практичного заняття, брати участь у обговоренні.

Навчальні цілі:

- систематизувати та поглибити знання про правовий режим внутрішнього ринку ЄС, детально дослідивши зміст «чотирьох свобод»: вільного руху товарів, осіб, послуг та капіталу як матеріальної основи європейської інтеграції;
- сформувати цілісне розуміння інституту громадянства Європейського Союзу, аналізуючи додатковий характер цього статусу стосовно національного громадянства та обсяг прав, що надаються громадянам ЄС;
- удосконалити навички аналізу засобів захисту прав людини в ЄС, зокрема через призму Хартії основних прав ЄС та взаємодії з Європейською конвенцією з прав людини;
- розвинути здатність оцінювати імплементацію стандартів ЄС у сфері прав людини та соціально-економічних свобод у правову систему України в межах виконання критеріїв членства;

Навчальні результати заняття:

ПРН04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

I. Питання для обговорення.

1. Особливості громадянства Європейського Союзу.
2. Хартія Європейського Союзу про основні права.
3. Вільний рух товарів та послуг у Європейському Союзі.
4. Свобода руху капіталу в Європейському Союзі.

5. Вільне пересування осіб у Європейському Союзі.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання – оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття щодо системно-структурного аналізу правових інститутів громадянства та фундаментальних свобод внутрішнього ринку ЄС та її презентація (див. форму звітності для завдання 1.1).

Форма звітності для завдання 1.1

Об'єкт аналізу	Правова основа (статті ДФЄС / Хартії)	Сутнісна характеристика та наукова концепція	Ключові виклики в умовах глобалізації
Громадянство ЄС			
Хартія ЄС про основні права			
Вільний рух товарів та послуг			
Свобода руху капіталу			
Вільне пересування осіб			

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

При підготовці до цього заняття студентам важливо зосередитися на публічно-правовому регулюванні економічних процесів. Слід розуміти, що внутрішній ринок – це не лише відсутність мита, а й гармонізація технічних та правових стандартів. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Які правові гарантії забезпечують безперешкодний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили?
2. Які специфічні права надає статус громадянина Європейського Союзу і в чому проявляється його зв'язок із громадянством держави-члена?
3. Охарактеризуйте місце Хартії основних прав ЄС у системі джерел права. Як вона застосовується інституціями ЄС та національними судами?
4. У чому полягає роль Суду ЄС у захисті прав людини та забезпеченні функціонування внутрішнього ринку?

Рекомендована література:

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017

2. Заклівенець М.О. Принцип розвитку внутрішнього ринку в системі права Європейського Союзу: українська цивілістична перспектива. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 168-174.
3. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л.Л. Прокопенко, О.М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226с.
4. Ісаєв Х., Панченко В. Правове регулювання правового статусу людини і громадянина в ЄС. *UNIVERSUM*. 2025. №15. С. 127-134.
5. Калиновський В.В. Права людини в Європейському Союзі та Україні. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/26108/3/PRPSZISPU_2023_%D0%A0084-089.pdf
6. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
7. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
8. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
9. Переговорний розділ «свобода руху капіталу»: що потрібно зробити, аби наблизити вступ України до ЄС? URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/ch.-4-free-movement-of-capital-2.pdf>
10. Францева О.К. Права осіб без громадянства у праві Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 82: частина 3. С. 267-272.
11. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

Практичне заняття № 4

Діяльність та повноваження основних інституцій Європейського Союзу

Мета заняття: вдосконалити вміння організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери з врахуванням досвіду ЄС; вміти презентувати структуровано та чітко результати аналізу повноважень та проблемних питань діяльності основних інституцій ЄС.

Навчальні цілі:

- систематизувати знання про інституційну архітектуру ЄС, визначену статтею 13 Договору про Європейський Союз, та розмежувати ролі політичних, виконавчих, законодавчих і судових органів;
- удосконалити навички аналізу компетенцій ключових інституцій: Європейської Ради (стратегічне керівництво), Європейської Комісії (виконавча

влада та ініціатива), Європейського Парламенту та Ради ЄС (законодавча влада);

- сформувати розуміння принципу «інституційної рівноваги», що забезпечує систему стримувань і противаг у процесі прийняття публічно-владних рішень на рівні Союзу;

- розвинути вміння оцінювати ефективність моделей публічного управління ЄС для їх подальшої імплементації в українську державно-управлінську практику в умовах євроінтеграції;

- закріпити навички дослідження правових актів, що регламентують порядок формування та регламенти роботи допоміжних органів.

Навчальні результати заняття:

ПРН04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН06. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН17. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

I. Питання для обговорення.

1. Європейський Парламент: склад і порядок формування, правовий статус депутатів, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.

2. Європейська Рада: склад, повноваження, порядок роботи і прийняття рішень. Голова Європейської Ради (Президент ЄС).

3. Рада Європейського Союзу: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи. Верховний представник ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

4. Європейська Комісія: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.

5. Судова система ЄС: склад, порядок формування, юрисдикція. Правова природа рішень Суду ЄС.

6. Європейський Центральний банк: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.

7. Рахункова палата: склад і порядок формування, організаційна структура, повноваження, порядок роботи.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання - оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття та її презентація у вигляді доповідей на наступні теми:

1. Роль та значення Європейського парламенту в законодавчому процесі Європейського Союзу.

2. Роль та значення Ради ЄС в законодавчому процесі Європейського Союзу.

3. Роль та значення Європейської комісії в законодавчому процесі Європейського Союзу.

При проведенні дистанційного практичного заняття можлива презентація в PowerPoint (10-15 слайдів) результатів дослідницької роботи здобувача.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час опрацювання теми важливо відійти від простого переліку назв органів і зосередитися на їхній функціональній взаємодії. Інституційна система ЄС не є класичним поділом влади (як у державі), а є унікальною моделлю «багаторівневого врядування». Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Які інституції складають «єдину інституційну структуру» ЄС і за якими критеріями вони класифікуються на політичні, законодавчі та виконавчі?
2. Чому Європейську Комісію називають «двигуном інтеграції» та «вартовим Договорів»?
3. Як реалізується принцип демократичного представництва в ЄС через повноваження Європейського Парламенту (законодавчі, бюджетні, контрольні)?
4. Яке значення для публічного управління в Україні має досвід функціонування Європейського омбудсмена та допоміжних органів?

Рекомендована література:

1. Бойко О.М. Особливості судової системи Європейського Союзу. *Право та державне управління*. 2025. № 1. С. 285-289.
2. Дір І.Ю. Основні інституції Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 82: частина 3. С. 207 – 213.
3. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
4. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
5. Камінська І.В. Система принципів організації функціонування Суду ЄС. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип.12. С. 15-23.
6. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
7. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
8. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В.

Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.

9. Тимчишин Т.М., Лозинський Ю.Р. Суд Європейського Союзу: порядок формування і повноваження. «Молодий вчений». 2021. № 4 (92). 280-283.

10. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

11. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

12. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>

13. Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/>

14. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/index_en

15. European Court of Auditors. URL: <http://eca.europa.eu/portal/page/portal/aboutus>

16. European Central Bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.en.html>

Практичне заняття № 5

Діяльність та повноваження консультативних, фінансових, міжінституційних органів та агентств ЄС, особливості проходження публічної служби

Мета заняття: поглибити та закріпити навички удосконалювати й розвивати інтелектуальний рівень щодо повноважень та проблемних питань діяльності органів та агентств ЄС.; вміти презентувати структуровано та чітко результати аналізу повноважень та проблемних питань діяльності основних інституцій ЄС.

Навчальні цілі:

- систематизувати знання про статус та роль допоміжних органів ЄС, зокрема Європейського економічного і соціального комітету та Комітету регіонів, як механізмів залучення громадянського суспільства та територіальних громад до процесу прийняття рішень;

- сформувати комплексну уяву про фінансову архітектуру Союзу, дослідивши повноваження Європейського центрального банку та Європейського інвестиційного банку у контексті стабільності єврозони;

- ознайомитися з правовими засадами європейської публічної служби, дослідивши принципи відбору персоналу, права та обов'язки посадових осіб ЄС, а також заходи запобігання конфлікту інтересів та корупції.

- розвинути навички порівняльного аналізу, зіставляючи стандарти публічної служби ЄС із реформуванням державної служби в Україні в межах вимог до вступу в ЄС.

Навчальні результати заняття:

ПРН04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН17. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення.

1. Економічний та соціальний комітет: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень.

2. Комітет регіонів: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень.

3. Омбудсман: порядок призначення, функції. Порядок звернення до Омбудсману, юридична сила рішень.

4. Європейський інвестиційний банк: функції, формування капіталу та порядок надання інвестицій. Співробітництво із Україною.

5. Європейське поліцейське відомство (Європол): мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи. Співробітництво із Україною.

6. Євроюст: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи.

7. Європейська оборонна агенція: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи.

8. Загальна характеристика публічної служби в Європейському Союзі.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання - оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття та її презентація у вигляді доповідей на наступні теми:

1. Інституційний статус та роль Економічного і соціального комітету у забезпеченні принципу партисипативної демократії в правовому полі ЄС.

2. Інститут Європейського омбудсмена в системі позасудового захисту прав людини: процедурні аспекти розгляду скарг на випадки «неналежного адміністрування».

3. Порівняльно-правовий аналіз статусу посадових осіб ЄС та державних службовців України в контексті імплементації стандартів SIGMA.

При проведенні дистанційного практичного заняття можлива презентація в PowerPoint (10-15 слайдів) результатів дослідницької роботи здобувача.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час підготовки необхідно звернути увагу на те, що крім основних семи інституцій, ЄС має розгалужену мережу спеціалізованих структур, які

забезпечують технічну та експертну підтримку врядування. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Яку роль відіграє Європейський центральний банк у системі публічного управління ЄС та як забезпечується його незалежність від політичного впливу?
2. У чому полягають особливості правового статусу децентралізованих агентств ЄС? Чи мають вони повноваження приймати юридично обов'язкові акти?
3. Які принципи лежать в основі проходження публічної служби в інституціях ЄС?
4. Яку роль відіграє Європейська служба зовнішніх справ у координації зовнішньої політики та як вона взаємодіє з національними дипломатичними службами?

Рекомендована література:

1. Агенції Європейського Союзу – перелік посилань на офіційні веб-сайти.
URL: <https://oda.od.gov.ua/odeshhyna/mizhnarodne-ta-mizhregionalne-spivrobotnycztvo/agentstva-yevropejskogo-soyuzu/>
2. Волкова Н. Стратегічне управління персоналом публічної служби в умовах євроінтеграції. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. 2023. № 2 (5). С. 17-21.
3. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
4. Зубар І.В., Онищук О.В. Практика ЄС у децентралізації публічної влади та перспективи її застосування в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022. № 1 (32). С. 40-45.
5. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
6. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
7. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
8. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
9. Россіхін В.В., Россіхіна Г.І., Панченко В.В., Надобко С.В. Адміністративно- правові моделі забезпечення публічної служби у країнах ЄС. *DICTUM FACTUM*. 2023. № 288. С. 111-118.
10. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

11. CURIA - La Cour en chiffres - Cour de justice de l'Union européenne. URL: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo1_6308/
12. European Committee of the Regions. URL: <https://cor.europa.eu/en>
13. European Defence Agency. URL: <https://eda.europa.eu/>
14. European Economic and Social Committee. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en>
15. European Ombudsman. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/>
16. European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/>
17. Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu/>

Практичне заняття № 6

Європейська система безпеки та транскордонне співробітництво

Мета заняття: поглибити навички аналізу та синтезу нормативно-правових актів, зокрема щодо сучасного стану і проблем європейського законодавства у сфері безпеки та оборони; поглибити та закріпити навички удосконалювати й розвивати інтелектуальний рівень щодо транскордонного співробітництва в рамках ЄС.

Навчальні цілі:

- систематизувати знання про правові засади Спільної зовнішньої та безпекової політики та Спільної політики безпеки і оборони, аналізуючи специфіку прийняття рішень у цих сферах;
- сформулювати розуміння архітектури європейської безпеки, дослідивши взаємодію між структурами ЄС та НАТО, а також роль Постійного структурованого співробітництва у зміцненні обороноздатності ЄС;
- удосконалити навички аналізу нормативно-правових актів ЄС у сфері внутрішньої безпеки, приділивши увагу боротьбі з тероризмом, кіберзагрозами та ролі агентств Europol і Frontex у захисті зовнішніх кордонів;
- закріпити вміння оцінювати перспективи участі України в програмах транскордонного співробітництва та її внесок у систему загальноєвропейської безпеки в контексті інтеграційного поступу.

Навчальні результати заняття:

ПРН04. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН17. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

I. Питання для обговорення.

1. Спільна зовнішня політика та політика безпеки Європейського Союзу.
2. Суб'єкти реалізації спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

3. Особливості розвитку транскордонного співробітництва.
4. Єврорегіон як форма транскордонного співробітництва.

II. Індивідуальне завдання.

Використовуючи положення Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями та Статут Карпатського єврорегіону, підготувати аналітичну доповідь на тему: «Загальна характеристика Карпатського єврорегіону».

Аналітична доповідь повинна включати наступні елементи:

- юридичний статус Карпатського єврорегіону як суб'єкта транскордонного співробітництва;
- розподіл повноважень між представницькими органами країн-учасниць (України, Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії) у межах Ради Єврорегіону;
- переваги та недоліки поточної структури для залучення фінансування з фондів ЄС;
- обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання діяльності Карпатського єврорегіону в умовах набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС.

Матеріал має бути поданий у науково-аналітичному стилі з обов'язковим посиланням на Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» та акти Ради Європи.

Обсяг: 5-7 сторінок формату А4 або розширена презентація (15-20 слайдів).

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час підготовки важливо розрізняти «ямку безпеку» (правоохоронна діяльність, митниця, екологія) та «жорстку безпеку» (військова оборона). Слід враховувати, що безпекова сфера залишається найбільш чутливою для національного суверенітету держав-членів. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Які правові особливості реалізації Спільної зовнішньої та безпекової політики відрізняють її від інших напрямів діяльності ЄС?
2. Розкрийте зміст та мету проєкту PESCO. Як він впливає на правову та технічну гармонізацію оборонних спроможностей держав-членів?
3. Визначте юридичні засади створення Європейських об'єднань територіального співробітництва.
4. Яке значення мають макрорегіональні стратегії ЄС (наприклад, Стратегія ЄС для Дунайського регіону) для транскордонного співробітництва?

Рекомендована література:

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
2. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
3. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
4. Олдак Л.Я. Єврорегіон як форма розвитку транскордонного співробітництва: історія та особливості. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2024. С. 1-15.
5. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
6. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
7. Солових В., Москаленко О. Спільна зовнішня політика та політика безпеки на сучасному етапі розвитку Європейського Союзу. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 2. С. 72-77
8. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. К., 2020. 152 с.
9. Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
10. Шамраєва В.М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. № 29. С. 369-377.
11. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

Практичне заняття № 7

Особливості взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом

Мета заняття: поглибити та закріпити навички удосконалювати й розвивати інтелектуальний рівень щодо вступу України до ЄС; закріпити навички приймати обґрунтовані управлінські рішення у відповідності до сучасного стану процесу євроінтеграції.

Навчальні цілі:

- систематизувати знання про правову основу відносин між Україною та ЄС, проаналізувавши еволюцію від Угоди про партнерство та співробітництво до Угоди про асоціацію та отримання статусу держави-кандидата;

- сформулювати розуміння «Копенгагенських критеріїв», а також вимог Мадридського критерію щодо спроможності адміністративної системи імплементувати *acquis* ЄС;

- дослідити процедуру вступу до ЄС відповідно до статті 49 Договору про ЄС, детально опрацювавши етапи скринінгу законодавства та відкриття переговорних кластерів;

- закріпити здатність до обґрунтування управлінських рішень у сфері публічного адміністрування, що базуються на стандартах належного врядування та принципах європейського адміністративного простору.

Навчальні результати заняття:

ПРН05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН06. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН17. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення.

1. Історична основа взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом.

2. Договірні-правова основа співробітництва України та ЄС.

3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: прийняття та поточний стан виконання Угоди про асоціацію.

4. Сучасний стан та перспективи вступу України до ЄС.

II. Індивідуальне завдання.

Виконання практичного завдання - оформлення результатів власної пошукової роботи, що виконувалась під час підготовки до практичного заняття щодо перспективи та виклики на шляху вступу України до Європейського Союзу та її презентація.

На основі останнього Звіту Європейської Комісії щодо України та аналітичних матеріалів Уряду України, заповніть порівняльно-аналітичну таблицю (див. форму звітності для завдання 1.1). Необхідно оцінити рівень підготовки (від «початкового» до «доброго») та навести конкретні правові аргументи.

Критерії членства (Копенгагенські критерії)	Стан виконання	Існуючі виклики та перешкоди	Необхідні кроки (управлінські рішення)
Політичний критерій			
Економічний критерій			
Членський критерій (Acquis)			
Адміністративний критерій			

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

Під час підготовки до практичного заняття рекомендовано дослідити теоретичну складову тематики заняття, акцентуючи увагу на правовій природі статусу України як держави-кандидата на вступ до ЄС. Необхідно проаналізувати динаміку інтеграційних процесів крізь призму виконання Угоди про асоціацію та переходу до переговорної стадії членства, визначаючи їхній визначальний вплив на модернізацію вітчизняного публічного врядування. Уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття та вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення вказаних питань.

Контрольні питання:

1. Яка правова природа Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і як вона співвідноситься з іншими міжнародними договорами України?
2. Проаналізуйте значення статусу кандидата на членство в ЄС. Які нові права та зобов'язання постали перед Україною після червня 2022 року?
3. Вкажіть реформи у сфері правосуддя та антикорупції є визначальними для прогресу України?
4. Які виклики для національної безпеки та суверенітету України виникають у процесі інтеграції до внутрішнього ринку ЄС?

Рекомендована література:

1. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
2. Інституційна система ЄС: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
3. Кваша О. С., Синякова А. В. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Випуск 23. Частина 1. С.112-117.
4. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

5. Могиль В. Європейська інтеграція як перспективний напрям модернізації України. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 3(63). С. 78-82.
6. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків : Право, 2021. 484 с.
7. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.
8. Сівова Т.В. Перспективи вступу України до Європейського Союзу в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. С. 1-7.
9. Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. Центр Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf
10. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf
11. Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
12. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.

Денна форма навчання

На кожному практичному занятті проводиться поточний контроль (бальне оцінювання вказано в програмі навчальної дисципліни), зокрема:

- виступу під час обговорення, дискусії, виконання тренінгових завдань на практичному занятті – 4 бали;
- доповнення під час обговорення, дискусії на практичному занятті – 1 бал;
- творчої демонстрації результатів дослідницької роботи здобувача за допомогою презентації або виконання індивідуального завдання – 3 бали.

За результатами семи практичних занять здобувач, за умови бездоганної участі у на цих заняттях, отримує 56 балів.

Виконання двох модульних контрольних робіт. Модульні контрольні роботи складаються з теоретичної і практичної частин, що передбачає виконання 10 тестових завдань та практичного завдання. Бездоганне виконання кожної модульної контрольної роботи становить 22 бали, зокрема 10 балів за бездоганне виконання тестового завдання та 12 балів за бездоганне виконання практичного завдання. Бездоганне виконання двох модульних робіт передбачає отримання здобувачем 44 балів.

Максимальна оцінка, яку може отримати студент – 100 балів.

Заочна форма навчання

На практичному занятті проводиться поточний контроль (бальне оцінювання вказано в програмі навчальної дисципліни), зокрема розв'язання конкретної ситуації щодо актуальних питань дисципліни, яке виконується у письмовій формі. Бездоганне виконання практичного завдання оцінюється у 30 балів.

Виконання контрольної роботи, яка передбачає виконання тесту для перевірки самостійного опанування теоретичного матеріалу – 40 балів (20 тестових питань, правильна відповідь на одне питання оцінюється в 2 бали); виконання та підготовка індивідуальної презентації з визначеної теми – 30 балів. Бездоганне виконання контрольної роботи оцінюється у 70 балів.

Підсумковий контроль – екзамен. Екзамен усний (у випадку онлайн навчання – письмовий). Максимальна оцінка, яку може отримати студент – 100 балів.